

3. Výkonnost odvětví

Výkon všech odvětví pohledem dynamiky HPH mezičtvrtletně lepší již popáté v řadě

V první polovině roku 2014 pokračovalo postupné oživování výkonu české ekonomiky, když hrubá přidaná hodnota (HPH) setrvala v mezičtvrtletních růstech již pátý kvartál v řadě. Za celé první pololetí vzrostl výkon všech odvětví meziročně o 3,2 % (bez významnějších rozdílů dynamiky v 1. a 2. čtvrtletí), a dosáhl tak nejvyššího tempa od počátku roku 2011 (blízkého růstům z roku 2010, kdy se ekonomika zotavovala ze silné recese).

Meziroční růst HPH byl více než ze dvou třetin tažen dynamicky rostoucím zpracovatelským průmyslem...

O meziročně vyšší HPH se již třetí čtvrtletí v řadě zasloužil zejména dynamicky rostoucí zpracovatelských průmysl (růst odvětví v 1. i 2. čtvrtletí o více než 8 %). Zatímco ještě na konci roku 2013 představoval zpracovatelský průmysl (+4 %) jedno z mála viditelně růstových odvětví, v průběhu letošního roku již na vyšší souhrnnou HPH pozitivně působily téměř všechny hlavní skupiny odvětví (vč. zemědělství a stavebnictví), vyjma finančního sektoru, jehož výsledky při dlouhodobě volatilnějším charakteru srážela velmi vysoká srovnávací základna.

...HPH ale vyšší ve všech hlavních odvětvích (vyjma finančního sektoru)

Letošní růst HPH převyšoval dynamiku celkové zaměstnanosti i odpracované doby, které meziročně posílily především ve službách

Významné oživení dynamiky HPH proběhlo v 1. pololetí při skromnějším růstu zaměstnanosti (+0,3 %, v pojetí národních účtů), který však již trvá více dva roky. Meziročně se mírně zvýšila i celková odpracovaná doba (+0,8 %) s vyšší dynamikou soustředěnou (podobně jako u zaměstnanosti) zejména do odvětví služeb (především v oblastech IT a nemovitostí či profesních, vědeckých, technických a administrativních činnostech). Naopak zpracovatelský průmysl si zatím s výrazným růstem zakázek musel poradit při takřka nezměněné zaměstnanosti i odpracované době. I vlivem očekávání příznivé úrody se letos zastavil jedenáct čtvrtletí v řadě trvajících meziroční pokles HPH v odvětví zemědělství, lesnictví a rybářství, podobné lze říci i o stavebnictví (souběžným působením „nastartování“ větších zakázek a příznivých klimatických podmínek) a v úhrnu též o veřejných službách (kde se již loni i díky oživení veřejně prospěšných prací zastavil dlouhodobý pokles zaměstnanosti).

Zastavení dlouhodobě nepříznivého vývoje v zemědělství a stavebnictví

Průmyslová produkce udržela vysokou meziroční dynamiku z konce loňského roku, v mezičtvrtletním pohledu však růstová tempa během roku 2014 mírně slábnou

Výkon průmyslu¹ (měřený pomocí indexu produkce) pokračoval i v průběhu roku 2014 v tendencích započatých v druhé polovině loňského roku. Oživení zahraniční poptávky, zpočátku zejména po dopravních prostředcích, se postupně přeneslo nejen subdodavatelskými vztahy i na většinu ostatních zpracovatelských oborů, a to i v případě domácí poptávky. Průmyslová produkce (očistěná o kalendářní variace) udržela vysokou dynamiku z konce loňského roku, když v 1. i 2. čtvrtletí shodně vzrostla o 6,2 %. V mezičtvrtletním vyjádření trvá mírný růst odvětví od počátku loňského roku, ve srovnání s koncem roku 2013 (+2,4 %) však růstová dynamika postupně mírně oslabuje (1,2 % a 0,6 % v 1. resp. 2. čtvrtletí).

Automobilový průmysl přispěl v 1. pololetí k růstu produkce v celém průmyslu ze dvou pětín, v součtu s hlavními návaznými subdodavatelskými obory pak téměř ze dvou třetin

K dosavadnímu letošnímu meziročnímu růstu produkce ze dvou pětín přispěla výroba motorových vozidel (při růstu samotného odvětví o šestinu), desetinu shodně přidaly návazné obory gumárenství a plastikářství, výroba elektrických zařízení a též kovových konstrukcí. Dynamicky rostla produkce i v silně exportně orientovaných (avšak váhově méně významných odvětvích) výroby počítačů, elektronických a optických přístrojů (v 1. pololetí o téměř pětinu), v menší míře i v (petro-)chemickém a farmaceutickém průmyslu. Do vyšší produkce odvětví ostatních nekovových minerálních výrobků (o desetinu) se promítá i postupné oživení stavebních zakázek.

Meziroční růst průmyslové produkce se na počátku roku rozšířil do všech významných oborů vyjma energetiky

V 1. pololetí 2014 rostla meziročně produkce téměř u všech dílčích průmyslových odvětví (před rokem jen třetiny), vyjma některých menších oborů poznamenaných dlouhodobým poklesem zejména tuzemské poptávky (výroba oděvů a tiskárenství – i vlivem útlumu výdajů na reklamní služby) a také energetiky (jejíž dynamika produkce za zpracovatelským průmyslem zaostává dlouhodobě). Vleký pokles se zastavil v těžce a dobývání (vlivem vyšších výkonů u těžby stavebních hmot), když letošní produkce o 1 % přesáhla velmi nízkou základnu počátku loňského roku. V 1. pololetí se v úhrnu o desetinu meziročně zvýšila produkce odvětví orientovaných na investice (stroje, vozidla) při souběžném kontrastu temp u produkce pro spotřebu dlouhodobou (+8%) a krátkodobou (+2 %) - zahrnující např. potraviny, nápoje, tabák, oděvy.

Desetinový růst produkce průmyslových odvětví zaměřených na investice kontrastoval se slabou dynamikou u produkce pro krátkodobou spotřebu

¹ Zahrnující odvětví dle CZ-NACE: B (Těžba a dobývání), C (Zpracovatelský průmysl), D (Energetika)

Letošní produkce zpracovatelského průmyslu blízko úrovně vrcholu konjunktury, o více než pětinu pod ní těžba, hutnictví, nábytkářský, oděvní či kožedělný průmysl

Navzdory současnému růstu nedosáhla zatím produkce v celém průmyslu úrovně vrcholu konjunktury (1. pololetí 2008), když v 1. pololetí 2014 za touto metou stále reálně o 2 % zaostávala. Vyšší byla ve třetině oborů, zejména v automobilovém průmyslu (o třetinu) a příbuzném oboru výroby elektrických zařízení (o čtvrtinu) a u výroby počítačů, elektronických a optických přístrojů (o osminu).

Již rok trvající stabilní tempo růstu zahraničních zakázek, meziročně vyšší zahraniční zakázky letos napříč všemi hlavními odvětvími

Obrat v dynamice průmyslu v průběhu roku 2013 byl umožněn výrazným oživením zahraniční poptávky. Meziroční růst nominální hodnoty zahraničních zakázek se již čtyři čtvrtletí bez větších výkyvů drží ve dvojciferných hodnotách (v 2. čtvrtletí 16,5 %) a je tažen zejména automobilovým průmyslem (35 % a 27 % v 1., resp. 2. čtvrtletí). O pětinu vyšší objednávky ze zahraničí zaznamenaly za celé pololetí také výrobci počítačů, elektronických i optických přístrojů a též metalurgický průmysl. Alespoň mírný růst byl ale letos patrný napříč všemi sledovanými průmyslovými odvětvími (s dlouhodobějším výrobním cyklem a s většími zásobami zakázek). Tempo růstu zahraničních zakázek se v průběhu 1. pololetí ve většině oborů mírně snížilo (především vlivem postupného přechodu na vyšší loňskou základnu)² vyjma výrobců ostatních dopravních prostředků – především pro drážní dopravu, kterým se navíc dařilo pronikat na zahraniční trhy i po celý předchozí rok.

Vysoký růst zahraničních zakázek u výroby pro drážní dopravu

Tempo růstu domácích průmyslových zakázek za zahraničními dlouhodobě zaostává i vinou oděvního, textilního či farmaceutického průmyslu

Průmyslové zakázky v tuzemsku dosahovaly proti těm zahraničním v posledních čtyřech kvartálech jen poloviční dynamiky. V obou letošních čtvrtletích však rostly jen u výroby dopravních prostředků a navazujících oborů a také u výrobců počítačů, kovovýroby a v textilním průmyslu (kde zastavily téměř dva roky trvající útlum poptávky). Předstih dynamiky hodnoty nových zakázek ze zahraničí nad tuzemskými je pro průmysl ČR dlouhodobým jevem (vyjma let 2006 a 2008). Tržby z přímého vývozu byly v 1. pololetí nominálně vyšší (díky kurzovým vlivům i růstem zahraniční poptávky) o 17 %, domácí tržby meziročně přidal méně než 2,5 %.

Růst poptávky po průmyslových výrobcích zatím v tomto odvětví k výraznějšímu růstu zaměstnanosti nevedl

Na relativně stabilní růst poptávky zatím průmyslové podniky reagovaly jen velmi mírným růstem zaměstnanosti. Ten očekával v červnu 2014 jen každý sedmý podnik ve zpracovatelském průmyslu (77 % si vystačilo se současným stavem). Podobný podíl podniků očekával v příštích třech měsících růst výrobní činnosti (na počátku letošního roku ale téměř čtvrtina). Souhrnné sezónně očištěné saldo indikátoru důvěry v průmyslu se pohybuje v kladných hodnotách (+1 až 3b.) již od listopadu 2013, přesto zatím nedosáhlo úrovně z přelomu let 2010 a 2011, kdy se ekonomika zotavovala z hluboké recese. Sezónně očištěný indikátor důvěry průmyslu se v Německu snížil z 1 b. (konec roku 2013) na -2,7 b. (v srpnu 2014).

Rizikem udržení současných růstových temp průmyslu v ČR je i mírný pokles indikátorů důvěry (průmyslu) v Německu

Současné tempo růstu průmyslové produkce v ČR patří v EU k nejrychlejším, dlouhodobě nejdynamičtější středoevropské a pobaltské státy

Průmyslová produkce v EU28 v letošním 1. pololetí meziročně vzrostla o 1,4 % (v Německu o 1,9 %). ČR (+6,2 %) patřila (i vlivem nižší loňské základny) společně Maďarskem či Rumunskem do pětice zemí s nejvyšším růstem. Úroveň produkce dosaženou před šesti lety dosud překonalo sedm unijních členů (Polsko a Rumunsko o šestinu, Slovensko bezmála o desetinu), ČR společně s Německem a Maďarskem se nacházely těsně pod ní (většina jihoevropských států dokonce až o celou čtvrtinu). Vyšší dynamiku produkce mají dlouhodobě středoevropské i pobaltské státy.

Stavební produkce se odrazila od loňského dna, silný meziroční růst v 1. čtvrtletí 2014 i vlivem příznivých klimatických podmínek

Na základě výsledků z produkčních statistik i kvalitativních údajů z konjunkturálních šetření v odvětví se lze domnívat, že stavebnictví v ČR během loňského roku již zřejmě narazilo na své dno. Stavební produkce zaznamenala na počátku roku 2014 první růst po 11 čtvrtletích, když meziročně přidala o 8,3 % (ve 2. čtvrtletí 3,9 %). Opakovaný meziroční růst ve dvou po sobě jdoucích čtvrtletích se vyskytl poprvé od přelomu let 2007 a 2008. V mezičtvrtletním vyjádření se pokles zastavil již na podzim loňského roku, opětovně se však objevil ve 2. čtvrtletí 2014.

Přesto zůstává stavební produkce v 1. pololetí reálně o téměř 28 % pod úrovní vrcholu konjunktury, jakož i pod předloňskou výší

V úhrnu za celé letošní pololetí meziročně vzrostly pozemní i inženýrské stavitelství obdobným tempem. K vyšší produkci vedle oživení poptávky přispěly i příznivé klimatické podmínky a nízká srovnávací základna (především počátku loňského roku). Letošní výkon stavebnictví odpovídal reálně úrovni dosažené v 1. pololetí 2003 a proti vrcholu konjunktury byl nižší o 30 % (pozemní stavitelství), resp. o 20 % (inženýrské stavitelství). Hodnota nově uzavřených zakázek v ČR (u podniků s 50 a více zaměstnanci) vzrostla v celém stavebnictví v kontextu loňských historických minim v 1. pololetí meziročně o třetinu (v inženýrském stavitelství dokonce o více než

Hodnota nových zakázek meziročně vyšší již třetí čtvrtletí v řadě, zastaven i

² Nicméně i v červenci bylo dle předběžných údajů dosaženo dvojciferného růstu zahraničních zakázek (14 %, a to navzdory vysoké loňské základně (v červenci 2013 byla hodnota zakázek meziročně o 9 % vyšší).

pokles průměrné velikosti uzavřených zakázky...	60 %), i tak však byla její výše (81 mld. korun) třetí nejnižší od roku 2004 (v inženýrském stavitelství od roku 2007). Pokles průměrné hodnoty na 1 uzavřenou zakázku (způsobem změnou legislativy i faktickým nedostatkem velkých zakázek) se zastavil (za 1. pololetí činila průměrná hodnota 3,7 mil. korun, meziročně o pětinu více), podobně jako průměrná hodnota u vydaných stavebních povolení. Navzdory celkovému oživení považovaly v srpnu 2014 nedostatečnou poptávku za bariéru růstu celého odvětví tři čtvrtiny stavebních podniků (méně než v prosinci 2013 - tj. 83 %, ale zároveň stále nejvíce ze všech zemí EU), v průmyslu pak necelá polovina.
...nedostatečná poptávka dle mínění stavebních manažerů však nadále zůstává hlavní bariérou dalšího růstu celého odvětví	Růst poptávky ve stavebnictví v posledních třech čtvrtletích se odrazil i v celkové zásobě dosud nerealizovaných zakázek. Ta byla na konci 1. i 2. čtvrtletí meziročně o téměř čtvrtinu vyšší. Zásoba veřejných zakázek na počátku roku zastavila po 18 čtvrtletích meziroční pokles. O desetinu meziročně vzrostl i objem soukromých zakázek (po téměř dvouletém období soustavných poklesů). Rozhodující měrou však k nárůstu hodnoty zakázek letos přispěly objednávky ze zahraničí, jejichž celková zásoba se na konci 2. čtvrtletí meziročně zdvojnásobila (a v celkovém portfoliu zakázek stavebních podniků s 50 a více zaměstnanci již tvořila celou pětinu). Hodnota zakázek v zahraničí roste již osm čtvrtletí v řadě. Především některým velkým stavebním podnikům tak se zřejmě částečně dařilo kompenzovat hluboký útlum hodnoty zakázek na tuzemském trhu.
Z dynamického růstu zakázek v zahraničí však zřejmě profituje jen úzký okruh stavebních firem specializovaných na náročné dopravní stavby	I přes nedávné oživení poptávky pokračoval dlouhodobý pokles evidenčního počtu zaměstnanců, jehož meziroční tempo ani v 1. polovině roku významně nepolevovalo (2. q. -5 %, loni -7,6 %). Odvětví tak jenom za poslední čtyři roky ztratilo přes 50 tis. „kmenových“ pracovních míst. Za poslední rok se zvýšil podíl firem, které očekávají stabilizaci zaměstnanosti (v srpnu 2014 již 75 %), ale nové zaměstnance se v příštích třech měsících chystala nabírat jen každá dvanáctá stavební firma. Saldo souhrnného indikátoru důvěry ve stavebnictví sice od loňského srpna mírně roste, přesto setrvává v hluboce záporných hodnotách a zatím nepřesáhlo ani úroveň většiny roku 2010.
Oživení nových zakázek zatím pokles evidenčního počtu zaměstnanců ve stavebnictví nezastavilo, v krátkodobém horizontu uvažuje o růstu zaměstnanosti méně než desetina stavebních podniků	Stavební aktivita na trhu s byty reflektuje s větší setrvačností ekonomickou situaci domácností. Je i zásadně ovlivněna nasyceností trhu vlivem intenzivnější výstavby z let konjunktury podpořené i demografickými vlivy. Počet zahájených bytů v 1. pololetí meziročně vzrostl (+11 %), přesto šlo absolutně o 2. nejnižší hodnotu od poloviny 90. let. Za růstem více než poloviny stojí intenzivnější bytová výstavba v Praze, jež byla meziročně vyšší u všech druhů staveb (vyjma bytů pro seniory). V celé ČR naopak významněji ožila pouze výstavba bytových domů (při dosažení 5-letého maxima, ale jen necelé poloviny úrovně vrcholu konjunktury). Počet dokončených bytů v ČR v 1. pololetí (10,6 tis.) byl nejnižší z poslední dekády, při souběžném poklesu u bytových (meziročně -14 %) i rodinných domů (-10 %).
Mírné oživení zahajované bytované výstavby vlivem extrémně nízké meziroční základny a příznivých klimatických vlivů na počátku roku	Tržby ve vybraných službách ³ v úhrnu pokračovaly v mírném růstu započatém v polovině roku 2013. V 1. pololetí meziročně reálně vzrostly „jen“ o 1,2 %, šlo však o nejvyšší poletní růst od roku 2008. Dařilo se zejména oborům, jejichž tržby rostou dlouhodobě, a většinou již přesáhly „předkrizovou úroveň“. Jde přednostně o dopravu a skladování, kde zrychlený meziroční růst v posledních čtyřech čtvrtletích souvisí s celkovým oživením především průmyslu a zahraničního obchodu. Dařilo se jak skladování (v 1. pololetí +6,1 %), tak váhově významné pozemní dopravě (+4,7 %). Lépe na tom byla i většina administrativních a podpůrných činností. A to jak pracovní agentury (+16,7 %, růst tržeb již 17 čtvrtletí v řadě), administrativní a kancelářské činnosti (+7,4 %), kratší dobu roste i poptávka po bezpečnostních a pátracích službách a pronájmu a leasingu (vozidel i strojů). V 1. pololetí utržily více i informační a komunikační činnosti (+1,8 %), když se po delším útlumu dařilo i vydavatelským činnostem a hudebnímu a filmovému průmyslu. Tržby v ubytování (+3,3 %) táhne již 16 měsíců vzhůru především stále se rozšiřující zahraniční klientela, zatímco v pohostinství a stravování přešly z dlouhodobých poklesů pouze do stagnace.
Četnost dokončených bytů přetrvává na desetiletém minimu	
V tržních službách pokračovaly tržby v mírném meziročním růstu	
Dlouhodobě se nejvíce daří dopravě, ubytování, informačním technologiím a některým administrativním i podpůrným činnostem	
Pokračoval dlouhodobý útlum většiny oborů profesních, vědeckých a technických činností a v činnostech v oblasti nemovitostí	

³ Nezahrnují odvětví obchodu, peněžnictví a pojišťovnictví, vědy a výzkumu a také veřejných služeb

Nejvyšší meziroční růst tržeb u reklamy (od roku 2008) vlivem nízké srovnávací základny a růstu poptávky v souvislosti s volbami

Tržby v profesních, vědeckých a technických činnostech podobně jako v oblasti nemovitostí klesají prakticky nepřetržitě od roku 2009 (za šest let reálně o téměř třetinu, resp. pětinu). Negativní trend zastavily jen poradenství v řízení podniků a zčásti i reklama, po téměř třech letech se naopak vyčerpal růst u průzkumu trhu a veřejného mínění. Na nadějnější loňské výsledky letos nenavázala letecká doprava (1. pololetí -3,3 %), v dlouhodobém útlumu pokračovaly i cestovní kanceláře (jejichž tržby byly i proti nízké loňské základně o desetinu slabší). Proti úrovni před šesti lety byly tržby v obou odvětvích o čtvrtinu slabší.

Lepší se nálada spotřebitelů se odrazila ve zrychlení meziroční dynamiky maloobchodních tržeb

Celkové oživení ekonomiky i pozvolný pokles nezaměstnanosti ovlivnil důvěru, která se ve 2. čtvrtletí nacházela nejvýše od jara 2008. Maloobchodní tržby vzrostly v 1. pololetí o 5,7 % (meziroční růst po očištění o prac. dny patrný nepřetržitě od července 2013). K vysoké dynamice z půli přispěl silící motoristický segment (+12,6 %), jehož tržby rostly reálně již pět čtvrtletí v řadě (jak u prodeje, tak i oprav a údržby).

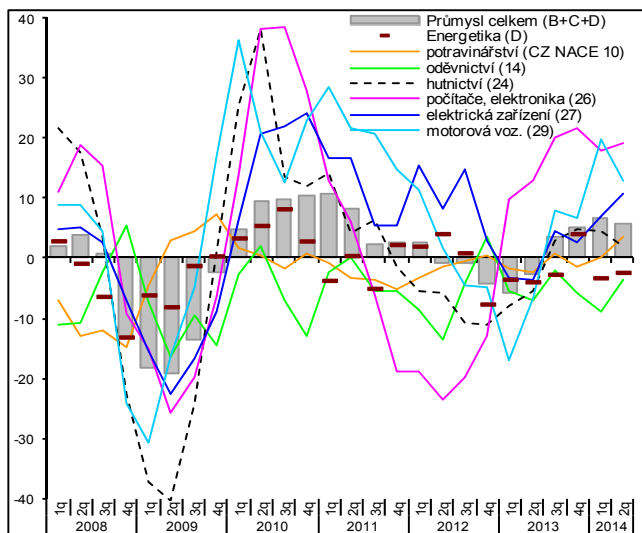
Růst maloobchodních tržeb byl letos z poloviny tažen stále dynamickým motoristickým segmentem

„Nemotoristický segment“ maloobchodu již tradičně táhl prodej nepotravinářského zboží (v 1. pololetí + 4,3 %), když slevové strategie pomáhaly hlavně prodejem počítačovým a komunikačním zařízením (+18 %). Rostly ale i tržby s výrobky převážně pro domácnost, pro kulturu a rekreaci a také za oděvy, obuv a kožené zboží. Tržby prodejců knih a papírnického zboží ale stagnovaly, v dlouhodobějším poklesu setrvaly prodejce farmaceutického a zdravotnického zboží (za dva roky se snížily o 8 %). Po téměř třech letech zastavily pokles tržby z prodeje potravinářského zboží, když ve 2. čtvrtletí meziročně posílily o 3,8 % (částečně i důsledkem „posunu“ velikonočních svátků na konec dubna). Vlivem vývoje ve 2. čtvrtletí se poprvé od roku 2005 zastavil také pokles maloobchodních tržeb ve specializovaných (většinou menších) prodejnách s převahou potravin. Posilovala dynamika růstu u prodeju pohonných hmot (ve 2. čtvrtletí +1,6 %) vlivem nižší loňské základny i růstu prodeju nových vozidel. Již šest čtvrtletí přetrvávala velmi vysoká dynamika tržeb internetových prodejců (ve 2. čtvrtletí +17 %), za posledních pět let se jich tržby reálně zdvojnásobily.

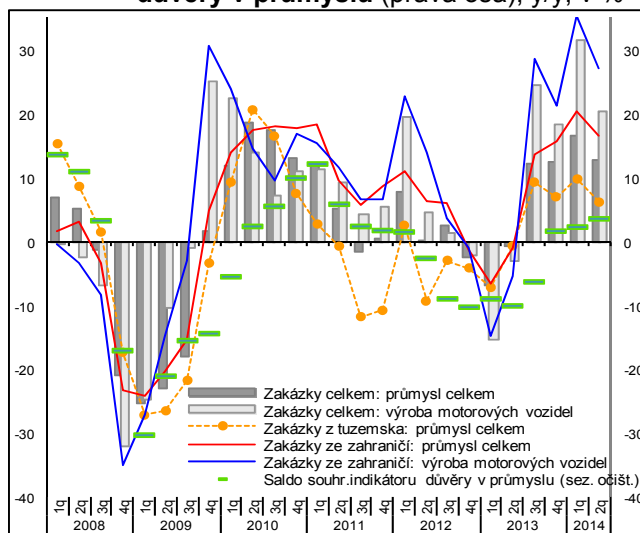
Zastavení dlouhodobého poklesu u prodeje potravin, a to dokonce i ve specializovaných prodejnách

Tržby internetových prodejců se za posledních pět let reálně zdvojnásobily

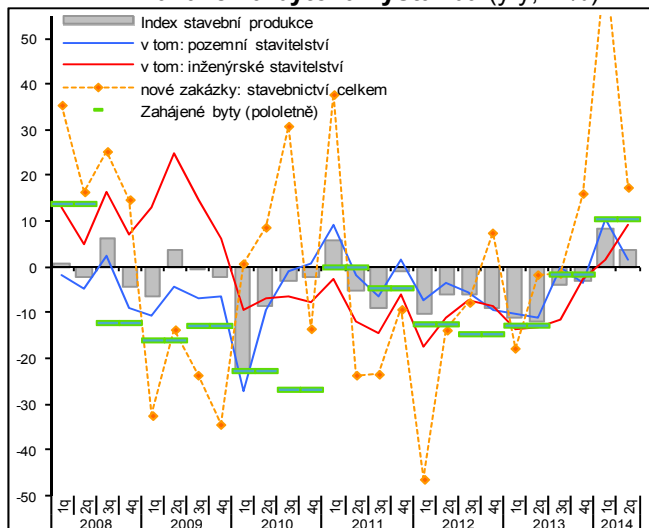
Graf č. 5 **Produkce v průmyslu a vybraných zpracovatelských odvětvích (y/y, v %)**

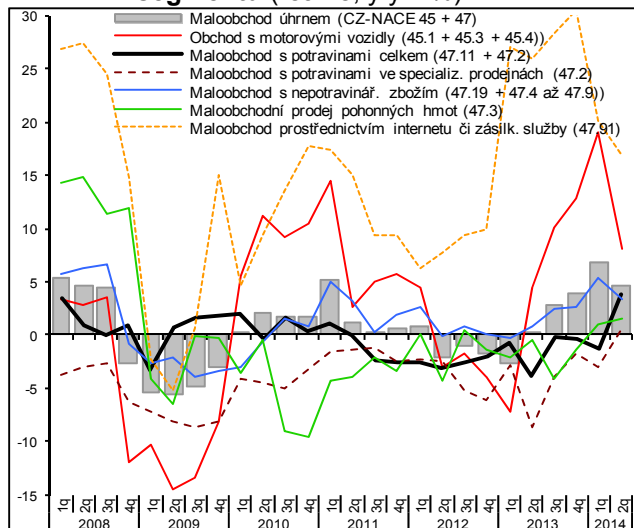
Graf č. 6 **Nové zakázky v automobilovém průmyslu, v průmyslu celkem a saldo indikátoru důvěry v průmyslu (pravá osa), y/y, v %**

Graf č. 7 **Stavební produkce, hodnota nových zakázek a bytová výstavba (y/y, v %)**

Graf č. 8 **Tržby v maloobchodě vč. motoristického segmentu (reálně, y/y v %)**

Pramen: ČSÚ